

ZASADY SPORZĄDZANIA PRZYPISÓW BIBLIOGRAFICZNYCH

Przewodnik dla autorów prac licencjackich i magisterskich przygotowywanych

w Instytucie Amerykanistyki i Studiów Polonijnych UJ

„...jesteśmy jak karły, które wspinają się na ramiona gigantów, by widzieć więcej od nich i dalej sięgać wzrokiem, i to nie za sprawą bystrości swojego wzroku, czy wysokości ciała, lecz dzięki temu, że wspinamy się w górę i wznosimy na wysokość gigantów”¹

- Bernard z Chartres

Chociaż nie istnieje jeden wyłącznie prawidłowy sposób tworzenia przypisów bibliograficznych, w trosce o ujednolicenie praktyk stosowanych w naszym Instytucie zalecamy autorom prac dyplomowych posługiwanie się przy redakcji tekstu wskazówkami zawartymi w tym dokumencie. Ogólne zasady konstrukcji opisów bibliograficznych przedstawiono poniżej. Do promotora (i autora) dysertacji należy wybór pomiędzy dwoma rekomendowanymi systemami cytowania źródeł (system oksfordzki i harwardzki).

1. System oksfordzki (tradycyjny)

System oksfordzki przypomina tradycyjny sposób sporządzania przypisów bibliograficznych w polskim piśmiennictwie naukowym. W tekście głównym umieszczamy odsyłacz numeryczny, a na dole strony – pełny adres bibliograficzny publikacji, do której się odwołujemy, czyli np.:

W batalię o poprawkę Wagnera-Hatfielda zaangażowali się zarówno przedstawiciele nadawców oświatowych¹, jak i lobby sieci komercyjnych. Do Senatu wpłynęło ok. 60 tysięcy podpisów, a także setki listów i telegramów od słuchaczy popierających przekazanie części pasma radiowego stacjom niekomercyjnym².

¹ S. Swieżawski, *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2000, s. 487.

¹ R. Engelman, *Public Radio and Television in America. A Political History*, New York: Harper 1996, s. 34.

² G. R. Balas, *From Underserved to Broadly Served: The Class Interests of Public Broadcasting*, „Critical Studies in Media Communication” 2007, Vol. 24, No. 4, s. 49.

Powołując się w kolejnym przypisie na źródło cytowane wyżej, piszemy:

² G. R. Balas, *From Underserved to Broadly Served: The Class Interests of Public Broadcasting*, „Critical Studies in Media Communication” 2007, Vol. 24, No. 4, s. 49.

³ **Tamże**, s. 54.

Jeżeli natomiast przypisy do jednego źródła nie następują po sobie, piszemy **dz. cyt.** (skrót od „dzieło cytowane”) zamiast ponownie podawać kompletny opis:

⁴ R. Kuś, *PBS. Amerykańska telewizja publiczna*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2013, s. 142-153.

⁵ N. Klein, *No Logo: No Space, No Choice, No Jobs*, New York: Picador 2002, s. 78.

⁶ R. Kuś, **dz. cyt.**, s. 183.

W przypadku, gdy cytujemy więcej niż jedną pozycję tego samego autora, należy w przypisie podać tyle słów z tytułu, by odróżnić kolejne pozycje. Piszemy zatem:

⁷ S. Lem, *Bajki robotów*, Kraków: Wydawnictwo Literackie 2012, s. 36.

⁸ S. Lem, *Solaris*, Poznań: Zysk i S-ka 1985, s. 189.

⁹ S. Lem, *Bajki...*, s. 12.

Uwaga! W przypadku przypisów dolnych używamy **czcionki o wielkości 10 punktów**, a więc mniejszej niż w tekście głównym (**12 pkt**).

1.1 Bibliografia

Bibliografię umieszcza się po tekście głównym rozprawy. Powinna być podzielona na mniejsze działy według kryterium **formy** źródła, np.:

Źródła pierwotne

Publikacje książkowe

Rozdziały w pracach zbiorowych

Artykuły w czasopismach

Prasa

Źródła internetowe

Filmografia

Inne

Uwaga! W obrębie każdego działu wprowadzamy numerację pozycji w **kolejności alfabetycznej**. W przypadku rozdziałów w pracach zbiorowych i artykułów w czasopismach, podajemy także **numery stron**, na których znajduje się powoływane źródło. W przypadku pozycji internetowych, w bibliografii **nie podajemy** dat dostępu.

Inicjał imienia autora danej pozycji umieszczamy w bibliografii **po nazwisku**, np.:

1. Cortazar J., *62. Model do składania*, Warszawa: Muza 1999.
2. Małek A., *Polityka migracyjna Włoch w latach 1861-2011*, Kraków: Księgarnia Akademicka 2017.
3. Walker J., *Rebels on the Air. An Alternative History of Radio in America*, New York: New York University Press 2001.

1.2 Szczegółowe wzory przypisów dolnych

1.2.1 Monografia

Podajemy: **Inicjał imienia autora. Nazwisko autora, Tytuł. Ewentualny podtytuł, Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa rok wydania, strona.**

M. Gabryś, *Stosunki kanadyjsko-amerykańskie w polityce premiera Pierre'a Elliotta Trudeau 1968-1984*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2010, s. 63.

R. Stengel, *Mandela's Way. Lessons on Life*, London: Virgin Books 2010, s. 21-24.

T. Vega, *Los Regalos*, Lima: Gogo Solo 2019, s. 6.

Jeżeli autorów jest dwoje lub troje, podajemy: **Inicjał imienia pierwszego autora. Nazwisko pierwszego autora, Inicjał imienia drugiego autora. Nazwisko drugiego autora, ew. Inicjał imienia trzeciego autora, Nazwisko trzeciego autora, Tytuł, Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa rok wydania, strona.**

Uwaga! Kolejność autorów podajemy za stroną tytułową publikacji.

R. Bierzanek, J. Symonides, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Warszawa: LexisNexis 2003, s. 131.

M. Arteta, P.-E. Aubameyang, B. Saka, *One-Nil to the Arsenal*, London: Arsenal Press 2020, s. 213-220.

Jeżeli autorów jest więcej niż troje, podajemy nazwisko tylko pierwszego autora, po czym piszemy: **i in.** (skrót od „i inni”), np.:

R. Lewandowski **i in.**, *Jak zdobyliśmy Puchar Świata*, Doha: FIFA Editions 2022, s. 11.

Jeżeli publikacja nie zawiera nazwiska autora, a odpowiedzialne za nią jest ciało zbiorowe (tzw. autor korporatywny), piszemy np.:

Politechnika Gdańska, *Informator dla przemysłu*, Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej 1982, s. 178.

Jeżeli autora nie da się ustalić, pomijamy go w opisie. Pierwszym elementem jest wtedy tytuł:

Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu, Blachownia: Wydawnictwo Różane 2008, s. 18.

1.2.2 Praca zbiorowa i rozdział opublikowany w pracy zbiorowej

W przypadku pracy zbiorowej tytuł podajemy zwyczajowo przed nazwiskiem redaktora: **Tytuł. Ewentualny podtytuł, red. Inicjał imienia redaktora. Nazwisko redaktora, Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa rok wydania, strona.**

Z dziejów stosunków literackich polsko-ukraińskich, red. S. Kozak, J. Jakóbiec, Wrocław: Ossolineum 1974, s. 73.

Powołując się na rozdział opublikowany w pracy zbiorowej, podajemy: **Inicjał imienia autora. Nazwisko autora, Tytuł rozdziału, w: Tytuł pracy zbiorowej, red. Inicjał imienia redaktora. Nazwisko redaktora, Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa rok wydania, strona.**

M. Scott, *The Fundamentals of Business*, w: *The Electric City*, red. J. Halpert, D. Schrute, Scranton: Dunder-Mifflin 2005, s. 10-12.

A. Reczyńska, *U.S.A. and Canada. The Basic Differences in the Historical Process*, w: *Visions of Canadian Studies: Teaching, Research, Methodology*, red. N. Burke, J. Kwaterko, Warszawa: Uniwersytet Warszawski 2000, s. 36.

1.2.3 Artykuł w gazecie lub czasopiśmie

Podajemy: **Inicjał imienia autora. Nazwisko autora, Tytuł. Ewentualny podtytuł, „Tytuł czasopisma” rok wydania, numer (i inne oznaczenia), strona.**

M. Kijewska-Trembecka, *Kanadyjskie wymiary nacjonalizmu z perspektywy środkowoeuropejskiej*, „Przegląd Polonijny” 1995, nr 1, s. 115.

M. McCombs, D. Shaw, *The Agenda-Setting Function of Mass Media*, „The Public Opinion Quarterly” 1972, Vol. 36., No. 2, s. 180.

É. Zola, *J’Accuse...!*, „L’Aurore” 1898, 13 stycznia, s. 1.

W przypadku artykułu opublikowanego w internetowym serwisie gazety lub czasopisma, piszemy:

M. Szpunar, *O doniosłości niepewności i myśli słabej*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2021, tom 64, nr 3 (247), s. 87-99. <https://www.ejournals.eu/pliki/art/19734/> [dostęp: 05.10.2021].

1.2.4 Źródło internetowe

Podajemy: **Inicjał imienia autora. Nazwisko autora, Tytuł, rok publikacji. Adres WWW [dostęp: data].**

T. Stillman, *Back in the Game*, 2021. <https://arseblog.com/2021/09/back-in-the-game/> [dostęp: 30.09.2021].

Uwaga! W przypadku źródeł internetowych autora często **nie da się ustalić**. Pomijamy wtedy ten element (a pierwszym elementem w opisie jest **tytuł**), np.:

Hello World, 1997. <https://www.geocities.com/helloworld/> [dostęp: 03.10.2020].

Jeżeli nie da się ustalić roku publikacji, wtedy ten element **pomijamy**.

1.2.5 Film

Dane do opisu bibliograficznego podajemy za czołówką filmu: **Tytuł filmu (ew. Oryginalny tytuł filmu), reż. Inicjał imienia reżysera. Nazwisko reżysera, Kraj produkcji rok produkcji.**

Szeregowiec Ryan (Saving Private Ryan), reż. S. Spielberg, USA 1998.

Wysnzione życie aniołów (La vie rêvée des anges), reż. É. Zonca, Francja 1998.

Jeżeli film nie miał polskiej premiery, podaje się wyłącznie **tytuł oryginalny**.

2. System harwardzki (autor-data)

Źródła cytujemy przez bezpośrednie odwołanie do danej pozycji w treści tekstu głównego – w nawiasie podajemy nazwisko autora, rok publikacji i numer strony. Kompletne adresy bibliograficzne umieszczamy dopiero w bibliografii na końcu pracy. Wygląda to np. tak:

W batalię o poprawkę Wagnera-Hatfielda zaangażowali się zarówno przedstawiciele nadawców oświatowych (Engelman, 1996, s. 34), jak i lobby sieci komercyjnych. Do Senatu wpłynęło ok. 60 tysięcy podpi-

sów, a także setki listów i telegramów od słuchaczy popierających przekazanie części pasma radiowego stacjom niekomercyjnym (Balas, 2007, s. 49).

Uwaga! Cytując kilka dzieł jednego autora opublikowanych w tym samym roku, należy je odróżnić przez dodanie kolejnych **liter** (a, b, c...) do roku publikacji, np.: (Witczak, 2013c, s. 60). Jeżeli powołujemy się na publikacje kilku autorów o tym samym nazwisku, podajemy dodatkowo **inicjał imienia**, np.: (N. Vega, 2021, s. 3), (T. Vega, 2019, s. 6).

Jeżeli autorów jest dwoje lub troje, piszemy np.: (Lehmann i Seyfarth, 2004, s. 265), (Aramini, Devine i Kluka, 2017, s. 18). Jeżeli jest ich czworo lub więcej, piszemy: (Knizia i in., 2007, s. 108).

Jeżeli autor nie jest znany, podajemy **tytuł** (lub **kilka pierwszych słów tytułu**), rok publikacji i numer strony. Jeżeli brak jest daty wydania, piszemy **[bdw]** zamiast roku publikacji.

2.1 Bibliografia

Bibliografię umieszcza się po tekście głównym rozprawy. Powinna być podzielona na mniejsze działy według kryterium **formy** źródła, np.:

Źródła pierwotne

Publikacje książkowe

Rozdziały w pracach zbiorowych

Artykuły w czasopismach

Prasa

Źródła internetowe

Filmografia

Inne

Uwaga! W obrębie każdego działu wprowadzamy numerację pozycji w **kolejności alfabetycznej**. W przypadku rozdziałów w pracach zbiorowych i artykułów w czasopismach, podajemy także **numery stron**, na których znajduje się powoływane źródło.

Przykład bibliografii:

1. Cortazar, J. (1999). 62. Model do składania. Warszawa: Muza.
2. Małek, A. (2017). Polityka migracyjna Włoch w latach 1861-2011. Kraków: Księgarnia Akademicka.
3. Walker, J. (2001). Rebels on the Air. An Alternative History of Radio in America. New York: New York University Press.

2.2 Szczegółowe wzory opisów bibliograficznych

2.2.1 Monografia

W systemie harwardzkim kolejność elementów adresu bibliograficznego wygląda tak: **Nazwisko autora, Inicjał imienia autora. (rok wydania). Tytuł. Ewentualny podtytuł. Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa.** Na przykład:

Gabryś, M. (2010). Stosunki kanadyjsko-amerykańskie w polityce premiera Pierre’a Elliotta Trudeau 1968-1984. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Stengel, R. (2010). Mandela’s Way. Lessons on Life. London: Virgin Books.

Vega, T. (2019). Los Regalos. Lima: Gogo Solo.

Jeżeli autorów jest dwoje, podajemy: **Nazwisko pierwszego autora, Inicjał imienia pierwszego autora i Nazwisko drugiego autora, Inicjał imienia drugiego autora. (rok wydania). Tytuł. Ewentualny podtytuł. Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa.** Na przykład:

Bierzanek, R. i Symonides, J. (2003). Prawo międzynarodowe publiczne. Warszawa: LexisNexis.

Uwaga! Kolejność autorów podajemy za stroną tytułową publikacji.

Jeżeli autorów jest troje, podajemy: **Nazwisko pierwszego autora, Inicjał imienia pierwszego autora, Nazwisko drugiego autora, Inicjał imienia drugiego autora i Nazwisko trzeciego autora, Inicjał imienia trzeciego autora. (rok wydania). Tytuł. Ewentualny podtytuł. Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa.** Na przykład:

Arteta, M., Aubameyang, P.-E. i Saka, B. (2020). One-Nil to the Arsenal. London: Arsenal Press.

Jeżeli autorów jest więcej niż troje, podajemy nazwisko tylko pierwszego autora, po czym piszemy: **i in.** (skrót od „i inni”), np.:

Lewandowski, R. **i in.** (2022). Jak zdobyliśmy Puchar Świata. Doha: FIFA Editions.

Jeżeli publikacja nie zawiera nazwiska autora, a odpowiedzialne za nią jest ciało zbiorowe (tzw. autor korporatywny), piszemy np.:

Politechnika Gdańska. (1982). Informator dla przemysłu. Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej.

Jeżeli autora nie da się ustalić, pomijamy go w opisie. Pierwszym elementem jest wtedy tytuł:

Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu. (2008). Blachownia: Wydawnictwo Różane.

2.2.2 Praca zbiorowa i rozdział opublikowany w pracy zbiorowej

W przypadku pracy zbiorowej podajemy:

Nazwisko autora, Inicjał imienia autora (red.). (rok wydania). Tytuł pracy zbiorowej. Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa. Na przykład:

Kozak, S. i Jakóbiec, J. (red.). (1974). Z dziejów stosunków literackich polsko-ukraińskich. Wrocław: Ossolineum.

Powołując się na rozdział opublikowany w pracy zbiorowej, dodajemy także informacje o **numerach stron**, na których opublikowano rozdział. Struktura opisu wygląda wtedy tak: **Nazwisko autora, Inicjał imienia autora. (rok wydania). Tytuł rozdziału. W: Nazwisko redaktora, Inicjał imienia redaktora (red.). Tytuł pracy zbiorowej. Miasto wydania: Nazwa wydawnictwa.** Na przykład:

Scott, M. (2008). *The Fundamentals of Business*. W: Halpert, J. i Schrute, D. (red.). *The Electric City*. Scranton: Dunder-Mifflin, s. 9-35.

Reczyńska, A. (2000). *U.S.A. and Canada. The Basic Differences in the Historical Process*. W: Burke, N. i Kwaterko, J. (red.). *Visions of Canadian Studies: Teaching, Research, Methodology*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, s. 200-220.

2.2.3 Artykuł w gazecie lub czasopiśmie

Podajemy: **Nazwisko autora, Inicjał imienia autora. (rok wydania). Tytuł. Ewentualny podtytuł. Nazwa czasopisma, numer (i inne oznaczenia), numery stron.**

Kijewska-Trembecka, M. (1995). *Kanadyjskie wymiary nacjonalizmu z perspektywy środkowoeuropejskiej. Przegląd Polonijny*, nr 1, s. 115-122.

McCombs, M. i Shaw, D. (1972). *The Agenda-Setting Function of Mass Media. The Public Opinion Quarterly*, Vol. 36., No. 2, s. 176-187.

Zola, É. (1898). *J'Accuse...!. L'Aurore*, 13 stycznia, s. 1.

W przypadku artykułu opublikowanego w internetowym serwisie gazety lub czasopisma, piszemy:

Szpunar, M. (2021). *O doniosłości niepewności i myśli słabej. Zeszyty Prasoznawcze*, tom 64, nr 3 (247), s. 87-99. Dostęp: 05.10.2021. <https://www.ejournals.eu/pliki/art/19734/>.

2.2.4 Źródło internetowe

Podajemy: **Nazwisko autora, Inicjał imienia autora. (rok publikacji). Tytuł. Dostęp: data. Adres WWW.**

Stillman, T. (2021). *Back in the Game*. Dostęp: 30.09.2021. <https://arseblog.com/2021/09/back-in-the-game/>.

Uwaga! W przypadku źródeł internetowych autora często **nie da się ustalić**. Pomijamy wtedy ten element (a pierwszym elementem w opisie jest **tytuł**), np.:

Hello World. (1997). Dostęp: 03.10.2020. <https://www.geocities.com/helloworld/>.

Jeżeli nie da się ustalić roku publikacji, wtedy ten element **pomijamy**.

2.2.5 Film

Dane do opisu bibliograficznego podajemy za czołówką filmu: **Nazwisko reżysera, Inicjał imienia reżysera. (reż.). (rok produkcji). Tytuł (ew. Oryginalny tytuł filmu). Kraj produkcji.**

Spielberg, S. (reż.). (1998). Szeregowiec Ryan (Saving Private Ryan). USA.

Zonca, É. (reż.). (1998). Wyśnione życie aniołów (La vie rêvée des anges). Francja.

Jeżeli film nie miał polskiej premiery, podaje się wyłącznie **tytuł oryginalny**.

3. Inne wskazówki

1. W obrębie całej dysertacji należy stosować **jednolity** system przypisów i cytowania publikacji.
2. W bibliografii muszą znaleźć się **wszystkie** pozycje, które były przywoływane w treści rozprawy.
3. Przypis wstawiamy nie tylko po cytacie dosłownym, ale również w przypadku **parafrazy** (czyli swobodnego referowania treści zawartych w innym tekście).
4. Każdy przypis / element bibliografii należy kończyć **kropką**.
5. Miasto wydania podajemy **w takiej formie, jak w publikacji**, np. **München**, a nie **Monachium**. Jeżeli wskazano kilka miejsc wydania, podajemy **tylko pierwsze** albo **wszystkie, łącząc je półpauzami**, np. **London–Paris–Tokyo**.
6. W opisie czasopism zagranicznych stosuje się **skrótów właściwe dla danego języka**, np. **Vol. 15** (od „volume”, czyli w tym kontekście – „rocznik”). W przypadku gazet codziennych zamiast numeru podajemy **datę dzienną**.

7. W tytułach pozycji anglojęzycznych stosujemy kapitalizację w sposób spójny i konsekwentny. Najlepiej posłużyć się przy tym narzędziem *Capitalize My Title* (<https://capitalizemytitle.com/>), opcja **Title Case**.

Przewodnik przygotował dr Rafał Kuś na podstawie opracowania prof. dr hab. Anny Reczyńskiej i książki Adama Wolańskiego *Edycja tekstów. Praktyczny poradnik* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2008).